

ז מ ט י ס

... ואף על פי כן הייתי מיועז את עורכי של הירחון החשוב „מאזנים“ לכל יפול רוחם בסרבם. ולמרות הכל היני מבטיח אותם שאין שום סיבה לדכאון-רוח ולרפיון-ידיים.

כי רואה אני שמזמן „כינוס הסופרים הצעירים“ התחיל פהר הויקנה סכרם את נשמותיהם. הכינוס כא פתאום כרעם בגלגל, הושיט להם כר טיסים של „אורתי כבוד“ — כלומר: העודות של-זיקנה — והכרוז: רבותינו, חבשו ביפתי-שינה, הגיע זמן סריאת שמע של ערכות.

„מאזנים“, הומה כעורה מתמיד בשביל אנשי-עורה בספרות, נבהל וההלים לפתוה שעריו לפני הצעירים: הכנסו סכובדים. אנא אל תבדלו. אנא אל תבנו במה לעצמכם ואל תעשו, הם וחלילה, את „מאזנים“ לבמת-זקנים.

חבל מאד שהגורמים לפתיחת השער לא רצון טוב ולא אמונה הם אלא דיוגנציה. אי-למלא כך היה „מאזנים“ דן בגניזה את שני דברי הביקורת של ר' בנימין ושל הפרופיסור והד"ר יוסף קלוזנר שנרפסו בחוברת אחת לכבוד הסיפור „הנפט זרם לים התיכון“ — ספור דע בהחלט — מעשי ידי סופר צעיר, וגם לא היה זרפיס בחוברת האחרונה את סיפורי של אותו סיפור צעיר גופא, שמסומו הנכון הוא באיזה ענין, אבל לא כיהינו של אגודת הסופרים.

ירשוני רבותי לצטט קצת שורות משל ר' בנימין ומשל הפרופיסור על דבר הספר הנזכר: „טח רצה הסכר? — שואל ר' בנימין, ור' בנימין משיב — לספר סיפור, לשזור את שתי המציאות עם הערב של הדמיון — זה הכל.“

זה הכל. הבאתי את דעתו של ר' בנימין על הסיפור כמעט בשלימותו. השמטתי רק את השורות שבהם הוא מוסר את תוכן הסיפור. מהי דעתו של ר' בנימין עליו לא ברור, אפילו כשהוא חוזר ג' פעמים על המשפט: „המחבר בא רק לספר, לתאר, לשזור.“ המ... רק זה ולא יותר. מילתא זררתא. ספור מ ב ד ד לפני נפלך בזרועות השינה. לעזאזל! מי רוצה לברר את עצמו דוקא לפני נפלך בזרועות השינה? „אולי גם סיפור אירופי טוב.“ אולי. כלומר: אולי גם לא — אחיות החבל בשני הראשים. יצא לא ברור כלל. ר' בנימין התכוון, כנראה, שלא יצא ברור, משום שבעצם אין הספור מוצא הן בעינו, אלא שהיה צורך ללמף את הסופר הצעיר, מתברר הסיפור „בעל השם המודרני“.

לעומת זה ברורה היא דעתו של הפרופיסור והד"ר. בלטיפה גרידא לא די לו. היותו טובל במקוה של התי פעלות ומתמוגג ממש מנחת. חרי משי פטים אחדים: „כשרון ציודי אמותי — — — — — אמן אמותי — מתאר בפשטות סוכריה נית — — — — — רגשות של תפיסה

עיונית — — — — — הכל צעיר ומלא לחלוחית של צעירות — — — — — ה„גיד כורות“ קסם הן קוסמת לנו בהן טבעיותן — — — — — מוכיר מקומות נאים ביותר של „רפנים וכלויה“ — — — — — כמה מן האנושיות הטוהרה, מן ההר מניות בלא סנטימנטליות ובלא דכרר כית מעישה — — — — — ריה דק של אתרוג נורף שרק בעלי „חוש ריח“ יודעים להוש בו.“

אין תרופה לאיש שריח „נפט“ עולה בנהיריו כריח דק של אתרוג. אבל לו הייתי י. פיכמן, שהריחה לא רק עורך אלא גם סכר בעל טעם ובעל „חוש ריח“ בריא, אז כשהיו מניעים לירי שני מאמרי בקורת כאלה, זייתי מט ריח את עצמי לקחת את הסיפור בירי ולעלעלו. או שהייתי משיב אחר-כך את שני מאמרי הביקורת לבעי ליהם והייתי כותב ביקורת בעצמי (מעין הביקורת הכנה ובלו משוא פנים של „גליונות“ המרריך והמחנך) או שהייתי עובר על כל ענין ה„נפט“ בשתיקה. העורך לא כך עשה. לא הטדיח את עצמו לעיון בסיפור, ולא די שהרפס את שני המאמרים אלא שעוד הוסיף עוון על חטא והכי נים לתוך „מאזנים“ ספור רע מאת אותו המחבר הצעיר בעצמו.

קורות שיונקים הזקנים. אותה הגישה, אותם הסנטימנטים, אותם הגענועים למאור שביהדות ואותן הרפיקות בשד ערי הרחמים של אל אלוהי ישראל בעיר זבולו ירושלים. הספר הטוב הזה היה יכול להרפס לא בתרצ"ו דוקא אלא גם בתרפ"ב. ומדוע הווכן יהודה יערי לכינוס בתור „חבר“ ולא בתור „אורה כבוד“?

לא שמעתי מימי על כינוס של אמד נים שהעוסק בו הוא הגיל, כשם שלא שמעתי על כינוס של רופאים המבדיל בין גול לגיל. מבין אני כינוס של סופרים משום שייכותם לזרם ירוע, לאסר כולה זו או אחרת, כשם שהריני מבין כינוס של רופאים למחלות האף, האוזן והגרון דוקא, אבל איזו שייכות יש לגיל כזה?

ילמדוני רבותי: לו היו אהנו הסופרים הצעירים שבצעירים של גויים, אר הם שאצלנו מתאבקים בעפר רגלם, שמתרגמים אותם ושמתקנים אותם היסיו מוצלח ובלתי מוצלח; ולו היו אותם גויים לא גויים, חלילה, אלא סופרים עברים — איך היה הכינוס נוהג בהם? עד כמה שידוע הרי רובם הם בניגל לא צעיר כלל, ובכך איזה כרטיס היו שולחים להם? של „חבר“ או של „אורה כבוד“?

ילמדוני רבותי: כמה זקנים הם טשרניחובסקי, שופמן, שטוינברג, שמר עונוביץ, שניאור ואחרים מסופרים צעירים משל גויים או משלנו? היש כאן הבדל מלבד הגיל?

בכבי עולם וגנני תהומותיו. הם הם הצעירים, בכל תקופה ותקופה, הם הם המודאגנים בכל דור ודור.

דבר טבעי הוא כשצעירי הסופרים בתור אנשים צעירים מתבדלים בבית קפה מיוחד — נקרא לו בשם „כסית“ — ועוזבים את הזקנים לנפשם בבית קפה אחר — נקרא לו בשם „גנתי“ או באיזה שם שהוא. אבל כינוס מיוחד משום ההבדל בשנים אתרות ורק משום זה — לא מעשה צעירים הוא אלא מעשה ילדות.

אם מתפלגים עכשיו בעולם סופרים ונצבים כשתי מהנות עוינות זה מול זה, הרי לא שאלת הגיל היא הבאה אצלם בחשבון, אלא בעיה אחרת לגמרי. קודאים לזה: ימין ושמאל או אדים ושחר. מצד אחד סופרים צעירים וגם זקנים השקועים כביכול בהיי העולם הכורגני המתפורר ושוקע ומצד השני סופרים זקנים וגם צעירים שמניהם אל העתיד המזהיר כביכול, שאורו בוקע ועולה מרוסיה. יש פילוג כזה בכל ארץ כמעט. יש פילוג כזה גם אצלנו בספרות האידית. פילוג אכזרי, אבל הוא קיים וגדל. עדינו לתל אביב לא הגיע. שלום ושלוח במחננו. הכל שוקט על שמרו בעולמנו הספרותי. כל סופרינו במעט, בצעיריהם ובזקניהם, מעור אחד הם — נכללים בזה אפילו אותם הכותבים על התימניה והעושים כוונת הן לעבודה או לקיבוץ.

אצל לאה גולדברג זה אפשר גם בשנת אלף תשע מאות ושלושים ושבע, לגבי רידי אין זה אסון. להיפך — תבוא עליה ברכה. גודלתי באיורה זו. הספרות העולמית ספוגה היתה חלומות וצער כד שמריה גורליק הוזה טליא. העיקר שאצל לאה גולדברג יצא יפה. ישנן שורות פנינים. אלא מהנסיעה המרומה שלה אל גן הדובדבנים ואל האידיליה הוצצת רק קפיצת ארנבת. ומדוע — שואל אני — באה לאה גולדברג אל הכינוס בתור „חברה“ ולא בתור אורחת כבוד?

הריני מבין שלא אנשים צעירים על המקום כהברת אנשים זקנים — וגם סופרים בכלל אנשים הם לפעמים. כן. תהום רובץ בין שני דורות. מכמים גורמי כותב שלא היה יכול לרוד בכפיר פה אחת עם הזקן לאך נוקולייביץ טולסטוי, ומשער אני שללאה גולדברג צד לחיות בתברת הזקנה אלסה לספר שילד. לכל גיל ישנם ענינים מיוחדים ומשותפים משלהם. כשהאחד חולם על „אשה, יין וזמר“ שואף השני לספה רכה, נוחיות ופילגלה בשביל הקיבה. כזה אין הבדל בין אמן ובורסקי. אבל מה שאין לשכוח, מה שאסור לשכוח הוא שהאמנים יוצרים את יצירותיהם החשובות — וביהוד בפרוזה — דוקא אהרי הנמר שנות צעירותם, כשרכשו להם גסיונות חיים, ידיעות, בינה, וכשעינים ידה אז בניתו להדוה לתוך

א. ביילין